

Ўзим гувоҳ бўлган бу нохушилик ҳақида ёсамни ёки йўқи, дей кўп ўйладим. Кўнглислар бир воеа нафсонингма таттиқ тегди.

Воқеанинг кискача бўни шундай: таникли мусаввир дўстим уйидаги зиёфатга таклиф этди. Мехмонларнинг аксариюти санъати дахлор, зиёли одамлар эди. Уларнинг чўччилигини олдиндан яхши таниридим. Нотанишлар ўзаро танишиб олгач, гурнг авжига қичи бошлади.

Ўзингиздан колар гап йўк, ичмайдига қишининг хатти-ҳаракати бўлакка бўлади. Балки ана шу ҳолат сабаб бўйдими, даврадаги мўйловли, котма, кирк ёшлини коралаган йигит дистактимни жалб кила бошлади. Ажабо, у — ўзек режиссер, мажлиса ёки бирон расмий жойда эмас, меҳмондорчилкда, яна ўз дўстлари — миллатдошлари даврасини негадир... ўзга тилда гапиради. Аввалига уни шунчук йўлига, олифтагарчилк кўлаётгандир ёки даврадагиларнинг милий гурунини, сабру тоқатини синаётгандир, деб ўйладим. Йўк янгишган эканман. Унинг асл киёфаси намоён була бошлаган санъатин юрагим сикила-верди. Гап орасида ёнимдагиларнинг хайрон бўйли сўрадид:

— Кечираисиз, бу киши ўзбекми ўзи?

— Ха, ўзбек.

— Нима, у ўз она тилини билмайдими?

— Билади-ю... шу... ўрисчага кўпроқ ўрганинг кўрган-да. ўз тилда яхши гапирадилмайди.

Ёл алказар, дейман узимни хайратланмай. Мустакилликдан один бу шармандани холатин тушуниш мумкин эди. Энди замон ўзгарди, одамлар ўзгарди, мустакил бўлуди. Шоир айтгандек: "Энди инсон қадир ҳам аввалиларга ўшамас", Нахотки бу зиёли она тилини билмаслигидан заррача хижолат чекмаса?

Сотча камтарилини йигиштириб кўйб айтганди, ўзбек тили хали давлат тили макомасин олмасдан анча один, аниқроғи 1967 йилга бу тараҳум мусаласан матбуотда дадил кўтариб чиккан каламкашлардан бирни сифатида ўзимча фархларни юради. Каердаки тилга хурматчиликни кўрсам ўзимни худди ҳакоратлангандек хис этар, бундан эзлиб, ўз ёнгима ўзим көврилардим.

Мустакил тузум шароитида, узоқ йиллар муттасил, онгли,

режали равишда ўтказилган машъум симас оқибатида она тилимизнинг камститигани, мавқеи, нуфуз тобора пасасиб боргани, авлодлар онгига бу тил истикболда керакси тилга алланади, деган тушунча сингдирилганни ба бу сиёсат ўз меваларини бера бошлагани хеч кимга сир эмас. Шундай мухитда ўсб, воғга етган авлоддан нимани ҳам кутиши мумкин? Аммо шу даврда яшаганларнинг ҳаммаси ҳам манкуртлашиб кетмаган! Даравра ўтирган, камина билан деярли тенгдosh

йўк, бу шунчаки мастилик оқибати эмас эди. Боянина дастурхон устди оғизга келганини айтивартар маслих ҳақида огохлантиришга мажбур бўлган жўрабошининг боши эгилди. Даравра ўтирганларнинг ҳаммияти бузилди. Биз хозир ана шундай БУТУН ШАХСЛАРГА маърифат ва санъат ахли азрўй азалдан эл-улуснинг дарду кувончига ҳамнанас, ҳамдара бўлиб келган. Эзгулик ва ҳақиқат тимсоли бўлмиши бу зотлар эл-юртнинг ўйок, тирик вижононидир. Афсуски, ҳаётда саноқли зиёлилар, санъаткорларни бундай шаррафа лойиб, бўлишиди. Биз хозир ана шундай БУТУН ШАХСЛАРГА

Тилга ихтиёрсиз — элга ўтиборсиз. Алишер НАВОЙИ

ТИЛИНИ ҲАҚКА ЧЎҚИГАНЛАР

бўлган таникли рассом дўстим ўрта мактабда, беш йил рассомли билим юртида, яна беш йил Москвадаги олий санъат институтида факат рус тилида таҳсил кўрганига қарамай, она тили — ўзбек тилини ҳам қандай тилшунос ёки адид қанса килгуден дарахада мукаммал биларид, ижодида милий руҳ жуда кучли. Бекорга "Халк рассоми" унвони берилмаган. Демак, макомни, шахснинг ўзида экан-да!

Уэр, мавзудан андак чалғидим. Мен ҳалиги бегона тилда гапирадаётган режиссер ҳақида тўхтамокчи эдим.

Ха, яхши баландсан, каттазон бир оҳонда гапирад, бошқаларнинг фирилди мурасони ҳам чеки-чегарадек, тинглаш, оддий мумомала, мулокот, бахс маданиятидан беҳабар, фикр-муҳозалалари нихоятда юзаки да хёхта маңтакизис ёди. Ўндида ўрготи унга гап устираман деб қийалини кетди. Режиссер тинмис жаварди:

— Мен ҳамма вакт, ҳар кимга ҳакиқатни дангл айтаман, шунинг учун менинг хеч ким тушунмайди. Мен ҳакимда ким нима деса дейверсин, менга барбириб. Қандай жашини ўзим яхши биламан. Мен сурган кайф-сафолар, машшатларни очиб килган маъкуб.

Муқаддас ҳадисларда "Олимнинг бузилиши оламининг бузилиши" деган пурхикмат гап бор. Дарҳакиқат, ҳақиқати зиёлилар,

хар қаҷонгидан ҳам кўпроқ мухтожимиз.

Эсимса, бундай кўп йиллар муқаддас Грузияга бориб, гурхилар билан мулокотда бўлганимда, бир ҳолатни кузатган эдим. Гурхилар, даврада ёки расмий ҳойларда уларнинг тилини билмайдиган меҳмонлар бўлса, бигза ўхшах ҳамма тушунсин дёя дарров бегона заборга ўтвасермас, ўзаро фадана тилида гаплашишар экан.

Ха, яхши мазнодаги милий гурур, ифтихор ҳар нарсадан улуғ, ҳар қандай андиша-ишиш боҳдан устивор бўлмилоғиз. Аммо ҳар қандай мурасоннинг ҳам чеки-чегаранинни ҳақиқигани, эй нодон! Ҳеч бўлмаса биз билан ўз она тилини милий қадриятларни муносабати билан ҳам ўлчандиши, бу ҳақиқатни унтишга ҳақкимис ўй. Минг афсуски, ҳали орамизда қадриятларни менимсиздиган, хурмат кильмайдиган кимсалар бор. Мустабид, тузум гуллаб-яшнаган йилларда уларнинг бирдан-бир "физалити" ўз тилидан кўра бегона тилда бурро сузлар олиши эди. Кадрлар танглашда ҳам ашу нарса мухим мезон ҳисоблашади. Мана энди замона салай билан уларнинг пайтавасига куртуши. Аммо бундайларнинг осонлини билан инсоға келиб, тавбасига таянадиган сиғиб ўй. Кон-конимизга сингиб кетган лоқайдик, мурасосозлик, ўзликни

килышдан нарига ўтломадим.

Тўғри, буқрини гўр тузатади, дейишиади. Ҳудоннинг ўзи уриб ғазирига ҳар кандай макнурларни бандасини бир-икки оғиз танбеки билан ўйла солиши кийин. Шундай бўлса-да, бундай кимсаларга бор гапни борлинга айтб, ора-ни очиб килган маъкуб.

Муқаддас ҳадисларда "Олимнинг бузилиши оламининг бузилиши" деган пурхикмат гап бор. Дарҳакиқат, ҳақиқати зиёлилар,

зор шундай жойки, унда турфа хил инсон бўлади: ўғрим, тўғриям... Менга мутлақ инсоннинг биргина шу ҳатти-ҳаракати нафакат бозордаги, балки бутун оламдаги қинғирилар, ўғрилилар, хиёнатларни босиб кетгандай бўлди. Дунёни унтишиб, унинг ономонати — сумкаларни ўзага бир ихолос ва садоқат билан кўриклий бўшладим. Шу тобда кўнгилнг анча хотирхон тортди. Менинга барча ҳаридларга пулни қандай таҳсилмайман деган ҳадик ва атрофидаги шоқин-сурон бир сумга бўлса ўзаш тардди. Одамлар, улар коннида асрлар она яшаб келпетган азалий қадрият — маннавият ҳамда ишончининг бир-бирига нечлиги чамбарчас эканлиги ҳақиқатидан...

Эҳтимол кимдир, "Ишонч ҳам маннавияти, ўзбекнинг маннавияти ҳаэрват Навоида, Мирзо Бобурда эмасми?" дер. Бу ёзтироғ билан бахсалашмайман. Ким шундай деса, у юз фөзи ҳақ. Лекин гап оддий ҳалк маннавияти устида бормоқда. Ана шу нарса яхши билан келпетган азалий қадрият — маннавият ҳамда ишончининг бир-бирига нечлиги чамбарчас эканлиги ҳақиқатидан...

Ха, яхши баландсан, каттазон бир оҳонда гапирад, бошқаларнинг фирилди мурасони ҳам чеки-чегарадек, тинглаш, оддий мумомала, мулокот, бахс маданиятидан беҳабар, фикр-муҳозалалари нихоятда юзаки да хёхта маңтакизис ёди. Ўндида ўрготи унга гап устираман деб қийалини кетди. Режиссер тинмис жаварди:

— Тавба, бутун шаҳар бозорга кўчиб чиккинади дейман, юриб бўлмайди-я, — деб сўзлари нотаниши киши.

— Шунакага ўхшайди, ҳамма бозор килишини бўлгунташ-овқатландик, — дедим унинг сизини маъкуллаган бўлиб.

Хуллас, гап-гапла уланис ярим соатлар чамаси сұхбатлашиб-овқатландик. Тахмим тўғри чиқди. Ҳамроҳим узом вилоятдан макомни милий ҳакоратлангандек хисарни юзарди. Аслади маннавият ҳаммамизга жуда яхин ва оддий, кундаги турмуш тарзимиз, ҳатти-ҳаракатларни маномёт бўлдиган қалбимизни юзидаги гавҳар эмас-микан... Агар қалбимиздаги ана шу маннавият саёллашиб, ўз киммитини ўйқоти башласа, билингни, у энди гавҳар эмас — оддий бир тош, балки оддий бир тошалини ҳам қадр-киммитини матоҳга айланган бўлади. Ҳар ҳолда биз маннавиятни ҳар кимда

аллоҳ инъом ётадиган, лекин тарбия, мухит тасирини ўзгариши мумкин бўлган ана шундай калб гавҳарни сифатида тасаввур этасек, фикримиз ўйдиди.

Шунакага ўхшайди, ҳамма бозор килишини бўлгунташ-овқатландик, — деб сўзлари нотаниши киши.

— Шунакага ўхшайди, ҳамма бозор килишини бўлгунташ-овқатландик, — дедим унинг сизини маъкуллаган бўлиб.

Хуллас, гап-гапла уланис ярим соатлар чамаси сұхбатлашиб-овқатландик. Тахмим тўғри чиқди. Ҳамроҳим узом вилоятдан макомни милий ҳакоратлангандек хисарни юзарди. Аслади маннавият ҳаммамизга жуда яхин ва оддий, кундаги турмуш тарзимиз, ҳатти-ҳаракатларни маномёт бўлдиган қалбимизни юзидаги гавҳар эмас-микан... Агар қалбимиздаги ана шу маннавият саёллашиб, ўз киммитини ўйқоти башласа, билингни, у энди гавҳар эмас — оддий бир тош, балки оддий бир тошалини ҳам қадр-киммитини матоҳга айланган бўлади. Ҳар ҳолда биз маннавиятни ҳар кимда

аллоҳ инъом ётадиган, лекин тарбия, мухит тасирини ўзгариши мумкин бўлган ана шундай калб гавҳарни сифатида тасаввур этасек, фикримиз ўйдиди.

Шунакага ўхшайди, ҳамма бозор килишини бўлгунташ-овқатландик, — дедим унинг сизини маъкуллаган бўлиб.

Хуллас, гап-гапла уланис ярим соатлар чамаси сұхбатлашиб-овқатландик. Тахмим тўғри чиқди. Ҳамроҳим узом вилоятдан макомни милий ҳакоратлангандек хисарни юзарди. Аслади маннавият ҳаммамизга жуда яхин ва оддий, кундаги турмуш тарзимиз, ҳатти-ҳаракатларни маномёт бўлдиган қалбимизни юзидаги гавҳар эмас-микан... Агар қалбимиздаги ана шу маннавият саёллашиб, ўз киммитини ўйқоти башласа, билингни, у энди гавҳар эмас — оддий бир тош, балки оддий бир тошалини ҳам қадр-киммитини матоҳга айланган бўлади. Ҳар ҳолда биз маннавиятни ҳар кимда

аллоҳ инъом ётадиган, лекин тарбия, мухит тасирини ўзгариши мумкин бўлган ана шундай калб гавҳарни сифатида тасаввур этасек, фикримиз ўйдиди.

Шунакага ўхшайди, ҳамма бозор килишини бўлгунташ-овқатландик, — дедим унинг сизини маъкуллаган бўлиб.

Хуллас, гап-гапла уланис ярим соатлар чамаси сұхбатлашиб-овқатландик. Тахмим тўғри чиқди. Ҳамроҳим узом вилоятдан макомни милий ҳакоратлангандек хисарни юзарди. Аслади маннавият ҳаммамизга жуда яхин ва оддий, кундаги турмуш тарзимиз, ҳатти-ҳаракатларни маномёт бўлдиган қалбимизни юзидаги гавҳар эмас-микан... Агар қалбимиздаги ана шу маннавият саёллашиб, ўз киммитини ўйқоти башласа, билингни, у энди гавҳар эмас — оддий бир тош, балки оддий бир тошалини ҳам қадр-киммитини матоҳга айланган бўлади. Ҳар ҳолда биз маннавиятни ҳар кимда

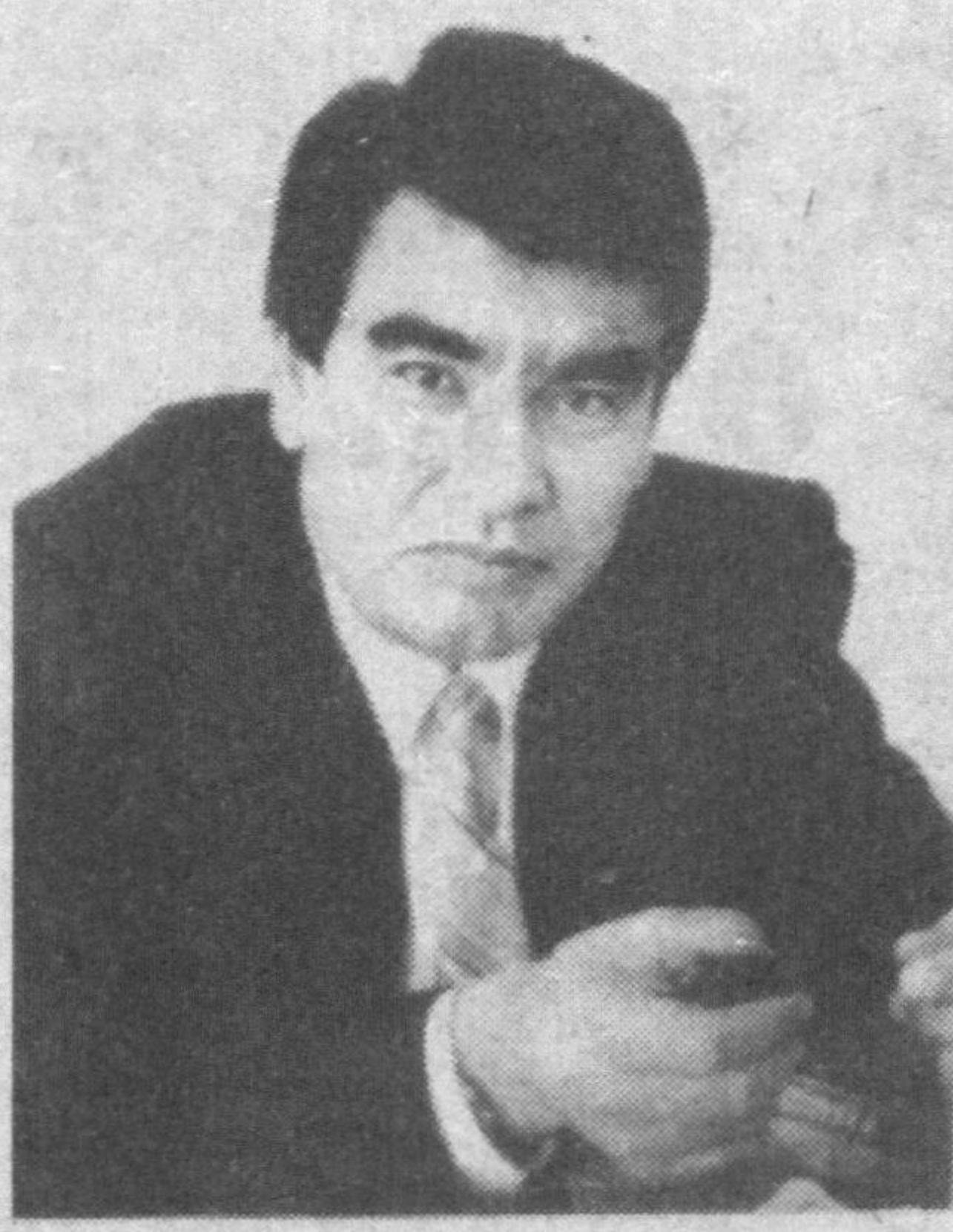
аллоҳ инъом ётадиган, лекин тарбия, мухит тасирини ўзгариши мумкин бўлган ана шундай калб гавҳарни сифатида тасаввур этасек, фикримиз ўйдиди.

Шунакага ўхшайди, ҳамма бозор килишини бўлгунташ-овқатландик, — дедим унинг сизини маъкуллаган бўлиб.

Хуллас, гап-гапла уланис ярим соатлар чамаси сұхбатлашиб-овқатландик. Тахмим тўғри чиқди. Ҳамроҳим узом вилоятдан макомни милий ҳакоратлангандек хисарни юзарди. Аслади маннавият ҳаммамизга жуда яхин ва оддий, кундаги турмуш тарзимиз, ҳатти-ҳаракатларни маномёт бўлдиган қалбимизни юзидаги гавҳар эмас-микан... Агар қалбимиздаги ана шу маннавият саёллашиб, ўз киммитини ўйқоти башласа, билингни, у энди гавҳар эмас — оддий бир тош, балки оддий бир тошалини ҳам қадр-киммитини матоҳга айланган бўлади. Ҳар ҳолда биз маннавиятни ҳар кимда

аллоҳ инъом ётадиган, лекин тарбия, мухит тасирини ўзгариши мумкин бўлган ана шундай калб гавҳарни сифатида тасаввур

Усмон АЗИМ

БАХОР ЭРКАЛАНИБ ЧАКМОКЛАР ЧАКДИ

Кара! Менга қара! Аҳволимга бок!
Аммо сен сўзлайсан қандайдир тушибан!

Учганинг ҳаммина кисмати чатоқ,
Ерини-ку гапирма, фалак ҳам душман.

Гарчи падарингман! Қилимагин тақдид,
Сенга куриганни жайдари тақдир —
Масалан, эрмакка уриштиргин ит,
Ёхуд майхонада улоштириш тадбир.

Йўлингдан қайтмайсан! Турибман сезиб!
Мана, бир жуфт қанот! Сенга ҳам! Олтин!

Икар!

Болагинам!
Учганинг кези
Ўзни күшгамас — шамолга солгин!

Беҳуда юксаклик эса толдирад!
Паст уч! Дентиз узра парвозд ҳам кўркам...
Тўхта! Кўёй сори борма! Ёндирад!
Тўхта! Қанотларинг куяди, болам!..

— От! Олов ўтди сиугу этдан,
АЗобидир жисмими кўёй итиши...
Фақат қандай гўзал — фалакка етган
Парвозининг кул бўлиб, ерга тушиши.

* * *

Кувонич билан эдим.
Кувонич кетди —
Ташвиш билан қолдим.

Ташвиш билан эдим.
Ташвиш ўтди —
Қайгу билан қолдим.

Қайту билан эдим.
Қайгу юти —
Дунё билан қолдим.

Дунё билан эдим.
Севги билан қолдим.
Хижрон билан қолдим.

Хижрон билан эдим,
Хижрон йикитди —
Армон билан қолдим.

Армон билан эдим,
Армон тиннитди —
Кўнглим билан қолдим.

Кўнглим билан эдим,
Кўнгил юксалди —
Ўзим билан қолдим.

Ўзим билан эдим,
Ўзим йўқотдим —
Оллоҳ билан қолдим.

ИШ

Ёш баҳор чорбокса кирди. Довдираб
Сахнага чиққандай сеҳгар илк бор,
У қишининг хукмини айлади бекор:
Бир имо — майсалар унди қалтираб,
Бир имо — тоғларга қочиб чиқди қор.

Иш эса хондан чикмай ишлади,
Соз каби созланди фикратор-йи;
Маънинг қаънини бораркан ўзиги,
Ирода кўрсатиб, лабин тиннади,
Чарчоқ кўзларига кафтларин кўйиб.

Үйлар гирдобида сиғарет чекди,
Ичиди тўхтамай оқди ҳаракат.
Яна стол узи босини эди,
Юраги қанака ханжарга тегди —
Қандай дард жонига кирди бешафат?

Деразага бокди... У гуллаган ким?
Ким келди очилиб — бунчалар латиф?
Бор бости солланар — чиройга ботиб...
— Вож, баҳор!..

Не унча қарайсан гамгин,
Нима, кўйганимдин мени йўқотиб?

Баҳор эркаланиб ҷақмоқлар чақди,
Гулдираклар отди — сукутга таҳди,
Камалак яратди — икод! — бетақлид...
Иш эса ба ҳолга бебаср бокди:

— Гўзлансун аммо... Берма ҳалалки!

Бора қол... Барчанинг вазифаси бор:
Сен ҳам бўлганинг йўқ богни тузатиб,
Яна бормониг шарт ёзга кузатиб...
Мен эса ташвишман! Дунё, ахир, тор —
Кенглика қўйиш шарт уни узатиб!..

Дераза оддиди жим котди баҳор,
Бу нима — кўз ёшми, шабномми, ёмғир?
Иш инга буриди негадир оғир.
Тақдирининг лабари титгради онкор —
Баҳор кетди. Кетди!.. Қайтмайди, ахир!..

ЯНА БИР БАҲОР...

Гулламоқлика маҳкум
Дунё ўртаси, чети...
Кайда тўхтаб қолтандим —
Яна бир баҳор етди!

Рахмондан не сўрадим,
Не тиладим қаҳдордан —
Айрилиб қолманим,
Яна битта баҳордан?

Пиррирайи умр — шаъм,
Мени қўллагин, худо!
Элизин олти кузга ҳам
Йилгаб айттаним видо!

Аммо умр тезлаши —
Чирад бўлмас бир суръат...
Энди кубиб этиши
Вакуда қолмагай курдат.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ХУДБИН

Ўзиди яшайди
бу одам,
аммо ўзининг деразаси йўқ,
эшини йўқ ўзининг.

Хеч кимни кўрмайди.
Хеч нарасни эшитмайди.

Кулмайди
бировга қўшилиб,
йингламайди бирор учун.

Деразаси йўқ,
Энинг йўқ.
Дунёси йўқ.

Фақат
тутунчиқар
карнайи бордир.

Деразаси йўқ.

Ийлар ортимда тўхтар,
Умрим топар чин нуфуз.

ТАНИШУВ ХАТ

Салом, Шумбода!
Устма-уст кўй чойни симири-иб, дўлтнин ўнгга, чакмонни сўлга ташлаб, сенга хат ёзиша жазм этдим. Шу десанг, хат ёзиш фикри калламга келганига хам сал кам бир йил бўлди-ёв. Ёзман дейман, кимдир ошига чакиради, ёзман дейман, хаширга айтиб кетишиди. Ўзинг биласан, маҳалла-кўйдан ахраб бўлмайди. Ўтган кища кайнининг тракторин тузишига қарашдим. Э, хуллас, «кўнгли бўшнинг тиними ўйк» деганлари тўғри экан-да.

Шунак килиб, ёзишичили машигулу фақат ярим тунга қолган. Вакт зикрдан чойхонанга бориш хам тум гүштини ёяти. Ноилж, икки энлик нома билан салом-алик килишига ахд кильдим.

Гапнинг очиги, чойхоннинг донги бизнисин Чинкулуга ўйилганидан бери ҳаловатим чотган. Бир йилча олдин Тўра ошпазнинг ўйли ўша ёқа оғиб, чойхоннинг кирган экан. Келиб бир мактанди, бир мактанди. Кўча-кўйда кўрсан хам Тўрана хол-жонига кўймадим. У эса битта хикони тақрор-такрор айтишдан ёзинмайди. Гапнинг охирида «Эй Нортой, Шумбода бир чой дамласа, ҳалиги чойга асаларилар хам тамшаниб қараркан».

Ҳар сардиган тўрани учратасам, чойхоннага эсмига тушади. Кейин-кейин шу пишиллаб юрадиган ошласа ҳам қўзимга истараси исиск кўриладиган бўй колди.

Насиб қилинг бўлса, бир етарман. Чойхоннага билан ўтириб, ширин-мажиз гаплардан хам гаплашармиз. Аммо лекин, оғанини, чойни кўлбла қилиб ўзинг дамлаб берасан. Дарвоқе, оғанини деганингма хафа бўлма. Гапнингнинг тош-тарозусига қаранганди шу ёзимни хам барабар-ов.

Хо майли, кўришгандага ким ака, ким ука, келишвалормиз.

Чойнинг бара, чойхоннага ривож тилаб, ҳозирчалик нома салом билан

НОРФИЛТОЙ

Чойкунда бизнисинг Чинкулги қишлоғида гаройб анхуман бўлиб ўтди. Қишлоқнинг барча гапи ўтадиганлари иштирок этган ушбу машваратда Чинкулугини «Очиқ осмон остидиган музей» деб атаса масаласи кўрилди. Чунки бу мўъказ гўша ўзининг бой табиати, беҳисоз чорваси, лойиғидан худуди қадимиги ўлардек курйилган ҳовли-ҳойларни билланадиган сайдиган.

Абдулмажит ғермер эса: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Инглишиш қишлоқ каттаси сўзга чик-қандан кейин янада қизғин тус олди. Райимкўси оқсоқол агар ба тукидиф барчага мавқул келган бўлса, нахбатдаги масала — музей экспонатларини анилаш эканини айтди.

Кимдир қишлоқ четидаги қамиши бошиб ётган эски омборхонни ёслатди, яна бирори кирк йилдан бери таъмири нималигини билмай келаётган Тўра ошпазнинг гузардаги кўлбла ошхонасини мақтаб кетди. Бу орада бурунги йил боғчани иситиши учун кесиб юбодишиллаб.

КЕМА ДЕНГИЗГА БОРМАСА...

Кечак кўшни Отинбувиликнига чиқиб, сал бўлмаса тилимнинг балосига қолай дедим. «Ке, энди, ўдаги хотин-халакга оғир бўл кетмасин» деб, иккита пакирни кўтариб сувга чиқувдим. Жилдирада оқеётган сув пакирга тўлгучна, Отинбувилинига соддим.

— Аспирант ўзлис ўйланмасдан олдин ёткоҳонда турарми? Ҳаркалай, ҳафтада бира кўрардим ё кўрмасдан. Боси икката бўлганидан бери ҳар куни катнайти-я.

Отинбуви зўрга турган эканми, гуруч тозалётган еллиштовогина ёнинг кўйб, сайдир кетди:

— Ха болам-а, у бечорагаям оғир бўлди. Шу кургур келди-кеттими қопласин деб яна кўшичча ишга кирилти.

Сенга нима зарип, бир ҳашта бўйаса, иккита-харфта да, десам, нуқул «Тисс, келинис ўзининг бой табиати, беҳисоз чорваси, лойиғидан худуди қадимиги ўлардек курйилган ҳовли-ҳойларни билланадиган сайдиган.

Абдулмажит ғермер чиқирипти ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари кўп. Энг мумхими, бундан хабар топган юкоридагилар бизни кўллаб-куватлаб, планнинг ачча-мунна камайтиришлари хам мумкин», деди.

Камил кўзларини пирприратиб ўтиригандан хеч нарсанси тушунмагани аён. Гапнинг очиги: «Дарҳакиат, бу ишнинг фойдали жижатлари